

ІНФО-КІТ ДЛЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Щодо реагування на спалах поліо в Україні

Всі ми хочемо, щоб батьки більш відповідально ставилися до здоров'я своїх дітей. Оскільки батьки найбільше довіряють інформації про питання здоров'я, у тому числі про вакцинацію, яка надходить саме від лікарів, медсестер та фельдшерів, медичні працівники мають найкращі можливості допомогти людям приймати рішення.

Зазвичай лікарі та медсестри мають дуже мало часу, щоб поговорити зі своїми пацієнтами. Однак, чим більше часу ви виділите на їхні питання і занепокоєння зараз, тим легше будуть проходити наступні зустрічі, і тим менше часу буде потрібно, аби переконати батьків приймати правильні рішення щодо здоров'я їхніх дітей у майбутньому.

Цей інформаційний пакет (інфо-кіт) розроблено для того, щоб вам допомогти консультувати батьків про реагування на спалах поліо в Україні.

Він складається з трьох частин:

1. Найбільш часті запитання щодо поліо від батьків та запропоновані відповіді на них;
2. Інформація про захворювання та вакцину, яка стане вам у нагоді;
3. Прості, та ефективні поради щодо міжособистісного спілкування, які допоможуть вам переконувати батьків робити щеплення своїм дітям.

Частина I. ІНФОРМАЦІЯ, ЯКА ДОПОМОЖЕ ВІДПОВІДАТИ НА ЗАПИТАННЯ БАТЬКІВ ЩОДО ПОЛІО

ЩО ТАКЕ ПОЛІОМІЄЛІТ?

Поліомієліт (поліо) — це дуже заразне захворювання, спричинене вірусом поліо, який вражає нервову систему та може призвести до паралічу або навіть смерті. Параліч може наступати на все життя, і жертви поліо отримують каліцтва через це захворювання. 5-10% паралізованих помирають через ураження дихальних м'язів.

Вірус зазвичай інфікує дітей, які не вакциновані або не отримали всіх доз вакцини. У деяких випадках він може вражати підлітків і дорослих, які не отримували щеплень.

ЯК РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ ВІРУС?

Вірус поліо є дуже заразним. Він може передаватися від дитини до дитини та інфікувати їх без жодних симптомів, поки не призведе до хвороби та паралічу однієї дитини, яка не має щеплення. Параліч трапляється в 1 з 200 дітей, інфікованих цим вірусом. Вірус може жити в зараженій слині або калі інфікованої особи протягом багатьох тижнів. Поліо передається під час контакту з калом або слиною інфікованої людини: як правило, через брудні руки до рота, а після цього розмножується у кишечнику. Побутові предмети та іграшки, які контактували з калом або слиною, можуть переносити вірус до рук та рота дитини.

Вірус може заражати воду та їжу, якщо люди не миють руки.

ЯКИМИ Є СИМПТОМИ ІНФЕКЦІЇ, СПРИЧИНЕНОЇ ВІРУСОМ ПОЛІО?

Якщо у дитини раптово з'являються ознаки слабкості м'язів кінцівок або біль у ногах чи руках, негайно повідомте медичного працівника. Це можуть бути потенційні ознаки поліомієліту. Не наражайте на ризик захворювання поліомієлітом ваших дітей — зробіть їм щеплення.

ЧИ МОЖНА ЗАПОБІГТИ ІНФІКУВАННЮ ПОЛІО?

Ліків від цієї хвороби не існує. Але йому можна ефективно запобігти за допомогою щеплення. Починаючи з 1988 р., кількість випадків інфікування в світі зменшилася на 99%. Так, 2014 р. було повідомлено лише про 236 випадків інфікування в усьому світі, а ще 1988 р. було приблизно 350 тисяч таких випадків. Раніше в Україні поліо був доволі розповсюдженим, і багато людей отримували інвалідність або навіть вмирали через нього. Завдяки вакцинації кількість випадків поліо вдалося зменшити. На початку 90-тих років було проведено кілька раундів масової вакцинації дітей в рамках програми з викорінення поліо в Європейського регіону.

ЯКІ ВАКЦИНИ ВІД ПОЛІО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ТА ЯК ВОНИ ВВОДЯТЬСЯ?

Є два типи безпечних та ефективних вакцин:

1. Оральна поліомієлітна вакцина (ОПВ) — дві краплі в рот. Вона використовується для зупинення спалахів та досягнення високого рівня захисту дітей у ситуації, коли є циркуляція вірусу, а також для проведення рутинної імунізації.
2. Інактивована поліомієлітна вакцина (ІПВ), що вводиться шляхом ін'єкції. Вона використовується для рутинної імунізації.

СКІЛЬКИ ДОЗ ВАКЦИНИ МАЄ ОТРИМАТИ ДИТИНА?

Як правило, коли в країні не має циркуляції вірусу поліо, для забезпечення захисту необхідно мінімум чотири дози поліо вакцини. Але у випадку спалаху, а також щоб зупинити циркуляцію вірусу необхідні додаткові дози ОПВ вакцини.

Якщо дитині, яка вже повністю вакцинована, дати кілька додаткових доз ОПВ, це не лише означатиме більший рівень захисту для неї, а й зупинить циркуляцію вірусу в оточенні.

Навіть повністю щепленим дітям потрібно зробити **ще декілька щеплень вакциною ОПВ протягом додаткових турів з імунізації.**

НАСКІЛЬКИ БЕЗПЕЧНОЮ Є ВАКЦИНА?

ОПВ використовується в усьому світі для захисту дітей від поліо починаючи з 50-их років. Всіх нас батьки вакцинували ОПВ. Протягом останніх 20 років ця вакцина врятувала 5 мільйонів дітей від хронічного паралічу, який міг би бути викликаний вірусом поліо.

ОПВ, що використовується наразі в Україні, була прекваліфікована ВООЗ та закуплена ЮНІСЕФ. Це вакцина Опверо виробництва Санофі Пастер (Франція).

ЧИ БЕЗПЕЧНО ВАКЦИНУВАТИ ВІД ПОЛІО ХВОРИХ ДІТЕЙ?

Дуже важливо забезпечити вакцинацію дітей з хронічними захворюваннями, оскільки вони більш вразливі до інфекцій.

Справжні протипоказання до щеплення ОПВ — це надзвичайно рідкісне явище. Їх може визначити ваш лікар. Протипоказання на строк більший за два тижні може визначити тільки імунологічна комісія, що зазвичай збирається у районній лікарні або міській / обласній поліклініці.

ЧИ ПОТРІБНО РОБИТИ ЩЕПЛЕННЯ ДИТИНИ НА ГРУДНОМУ ВИГОДОВУВАННІ?

Так. Грудне вигодовування є надзвичайно важливим та корисним для здоров'я маляти, але материнське молоко не захищає дитину від поліомієліту.

ЧИМ ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ РУТИННА ВАКЦИНАЦІЯ ВІД ДОДАТКОВИХ КАМПАНІЙ З ВАКЦИНАЦІЇ?

Рутинна імунізація — це програма, яку держава проводить для всього населення, зокрема для всіх дітей, щоб забезпечити захист від смерті, інвалідизації та захворювань, які можуть викликати інфекції. В Україні діти отримують безкоштовні щеплення від 10 захворювань протягом перших півтора року життя. Рутинна вакцинація від поліо є однією зі складових цього календаря.

Турова імунізація (або додаткові заходи з імунізації, кампанія з додаткової імунізації) передбачають додаткові дози вакцини для великої кількості населення протягом короткого періоду. Вони організуються, якщо є ризик розповсюдження вірусу, та у відповідь на спалах. Метою таких заходів є не тільки захист кожної дитини, але і створення колективного імунітету, що зупинить циркуляцію вірусу.

Шановні батьки! Для захисту дітей від інфекційних захворювань зробіть їм щеплення відповідно до календаря рутинної імунізації та протягом кампаній додаткової імунізації.

ЧОМУ ТАК ВАЖЛИВО, ЩОБ УСІ ДІТИ ПРОЙШЛИ ВАКЦИНАЦІЮ?

Якщо достатня кількість людей у країні є вакцинованими, розповсюдження вірусу припиниться. І навпаки, якщо у країні діти залишаються невакцинованими, це може призвести до розповсюдження вірусу та нових випадків захворювання.

Частина II. ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ, ЯКУ МЕДИЧНІ ПРАЦІВНИКИ МАЮТЬ ПАМ'ЯТАТИ

ЧОМУ ПОЛІОМІЄЛІТ ТАКИЙ НЕБЕЗПЕЧНИЙ?

Поліомієліт — високозаразне вірусне захворювання, що може викликати невиліковний параліч і призвести до смерті.

Хворобу викликають поліовіруси, що потрапляють до організму зазвичай через немиті руки та іноді через брудну воду. Вражаючи нервову систему людини, поліовірус може призвести до незворотних рухових розладів та навіть смерті людини протягом кількох годин. В абсолютній більшості випадків носіїв поліомієліту, які поширюють його, неможливо виявити — через відсутність взагалі будь-яких ознак хвороби. Ліків проти захворювання не існує, і єдиним захистом є вакцинація.

ХТО СХИЛЬНИЙ ДО ХВОРОБИ?

В Україні, де достатнім захистом від поліомієліту за допомогою щеплень забезпечено менше 40% дітей, захворіти на нього можуть усі невакциновані — і дорослі, й діти. Найчастіше поліомієліт вражає дітей до 5 років.

ЯК МОЖНА ЗАРАЗИТИСЯ?

Хворобу викликають поліовіруси, що потрапляють до організму зазвичай через немиті руки і зрідка через брудну воду. Вони розмножуються у епітеліальних клітинах горла й кишечника і може вражати нервову систему.

Інфікована людина може виділяти вірус навіть за 7—10 днів до початку захворювання і залишається заразною впродовж 3—6 тижнів після інфікування. Зовні більшість носіїв вірусу неможливо виявити вчасно — через відсутність взагалі будь-яких ознак хвороби. Через це вірус створює особливу небезпеку для тих, хто оточує його носія, бо присутність і швидке поширення смертельно небезпечної інфекції лишаються непоміченими.

СИМПТОМИ

Інкубаційний період після зараження людини поліовірусом може тривати від 4 до 35 днів, після чого може розвинути поліомієліт. При цьому прояви хвороби можуть бути різними:

- **Жодних симптомів** — без будь-яких проявів хвороба протікає у понад 70% випадків. В такому разі вірус створює особливу небезпеку для тих, хто оточує його носія, оскільки присутність і швидке поширення смертельно небезпечної інфекції лишається непоміченою.

- **Грипоподібні симптоми** — лихоманка, головний біль, біль у животі й горлі, нудота і блювання, — протягом кількох днів може проявлятися один чи кілька з них. За такої форми хвороби, яка виникає у 25% випадків, вірус розповсюджується найактивніше, залишаючись непомітним через схожість з симптомами грипу.
- **Рухові розлади** — сильний біль у вражених м'язах і рухові розлади аж до повного паралічу, який може розвинутися за кілька годин. Параліч може вразити ноги, руки, плечі, груди, живіт, обличчя. Ураження дихальних м'язів часто призводить до смерті. При одужанні після поліомієліту функція вражених хворобою нервів і м'язів не відновлюється.

Дуже рідко симптомом ураження поліовірусом центральної нервової системи також буває менінгіт.

ЯК ПОЛІО МОЖЕ ПОВЕРНУТИСЯ?

Зупинити всесвітнє поширення небезпечного вірусу вдалося завдяки вакцинації. Ще у 1988 році поліомієліт виявляли у 350 000 людей у 125 країнах світу. До 2014 року кількість випадків інфікування вірусом вдалося скоротити на 99% — до 243.

Але поки вірус поліомієліту існує хоча б в одній точці світу, заразитися ним ризикують усі, хто не отримав усіх щеплень, незалежно від свого географічного розташування. Інфіковані вірусом люди подорожують і контактують з іншими — і поліомієліт знову розповсюджується серед невакцинованого населення планети.

У 2013 році у Ізраїлі почалась циркуляція «дикого» вірусу поліомієліту: збудник виявили у стічних водах на півдні Ізраїлю, а потім і по всій країні. Однак через високе охоплення вакцинацією не було випадків паралітичної форми поліомієліту. Для припинення циркуляції вірусу Ізраїль провів двораундову кампанію «Дві крапельки» з імунізації проти поліомієліту двовалентною живою вакциною дітей віком до 9 років. Через ризик завезення вірусу, навіть після припинення циркуляції і за відсутності випадків симптоматичної хвороби, після закінчення кампанії у жовтні 2013 року Ізраїль повернувся до використання ОПВ (бівалентної) разом з ІПВ у календарі обов'язкових щеплень.

Ризик спалаху хвороби зростає у періоди соціальних негараздів та військових дій — через проблеми з дотримання гігієнічних норм та недостатню увагу до щеплень у перевантаженій системі охорони здоров'я, перерозподіл фінансування, нестачу медичних працівників тощо.

У 2010 р. у Таджикистані через спалах поліо загинуло 26 людей, серед яких 21 дитина. Загалом у Таджикистані понад 400 дітей були інфіковані вірусом, 170 з них лишилися паралізованими.

ЯКОЮ Є СИТУАЦІЯ З ПОЛІО В УКРАЇНІ?

Попередження про підвищений ризик спалаху поліомієліту Україна отримала ще 2010 року від Європейської регіональної комісії із сертифікації ліквідації поліомієліту (РКС).

У жовтні 2013 року Незалежна рада з моніторингу ВООЗ та Глобальна ініціатива з ліквідації поліомієліту (ГІЛП) віднесли Україну до «червоного» списку країн із найвищим ризиком спалахів хвороби.

Станом на жовтень 2014 року, Україна залишалась єдиною європейською країною в цьому списку — через катастрофічно низький рівень охоплення населення вакцинацією.

1 вересня 2015 р. Міністерство охорони здоров'я України повідомило про те, що два випадки інфікування вірусом поліо вакцинного походження (сVDPV) були підтверджені у регіональній референтній лабораторії ВООЗ, де провели аналіз калу двох дітей з Закарпатської області України. Дві дитини (одна — віком 4 роки, друга — 10 місяців) не мали щеплень від поліо та отримали паралітичну форму поліомієліту.

Рівень охоплення вакцинацією в Україні є найнижчим за останні 20 років. Мінімальні вимоги для захисту від поліо не дотримуються. Спалаху поліо у будь-якій країні можна запобігти лише у тому випадку, якщо вакцинацією охоплені не менше 95% дітей.

ЯК НЕ ЗАХВОРИТИ НА ПОЛІОМІЄЛІТ?

Ліків проти поліомієліту не існує. Єдиним захистом від хвороби є вакцинація. Альтернатив вакцинації немає.

В Україні вакцинація проти поліомієліту входить у перелік обов'язкових профілактичних щеплень. Вік для планових щеплень: 2 місяці, 4 місяці, 6 місяців, 18 місяців, 6 років і 14 років.

Два перші щеплення виконуються вакциною ІПВ (внутрішньом'язова ін'єкція) — це інактивована вакцина із вмістом убитих вірусів поліомієліту, яка забезпечує присутність антитіл до вірусу у крові. Може використовуватись як моновакцина, так і у складі комбінованих багатокомпонентних вакцин (проти кількох хвороб одразу).

Решта щеплень зазвичай виконуються вакциною ОПВ (краплі у рот) — це жива вакцина, до складу якої входять живі ослаблені віруси поліомієліту трьох типів. Завдяки цій вакцині формується в тому числі й місцевий імунітет у кишківнику, що перешкоджає подальшому розповсюдженню вірусу. Це вкрай важливо для подолання спалаху хвороби.

ОПВ вводиться до організму у вигляді двох крапель у рот. Це єдина вакцина, яка використовується для зупинення спалахів та забезпечення належного рівня колективного захисту дітей від поліо у районах, куди повернувся або де циркулює вірус, а також протягом планової імунізації.

ВАКЦИНАЦІЯ ПІД ЧАС СПАЛАХУ ?

Під час спалаху/циркуляції вірусу поліо потрібна додаткова імунізація. У відповідь на спалах поліомієліту, який зафіксовано в Україні та підтверджено ВООЗ та Центром з контролю та

профілактики захворюваності США (найбільшими світовими організаціями, які ведуть нагляд за поліомієлітом) МОЗ видано відповідний наказ №671 від 09.10.2015 «Про затвердження Плану заходів Міністерства охорони здоров'я України щодо імунізації населення від поліомієліту на 2015».

Наразі в Україні рекомендована додаткова трьохтурова імунізація з використанням оральної поліовакцини для всіх дітей віком від 2 місяців до 6 років. У третій тур будуть включені діти віком до 10 років.

З ЧОГО СКЛАДАЄТЬСЯ ВАКЦИНА ОПВ?

До складу вакцини ОПВ входять живі ослаблені штами (Сабін) вірусу поліомієліту трьох типів.

ДЕ ВИРОБЛЕНА ОПВ?

ОПВ вироблена компанією Sanofi Pasteur, Франція. Цей виробник дотримується високих стандартів якості та пройшов процедуру попередньої кваліфікації ВООЗ і сертифікацію відповідності вимогам належної виробничої практики (GMP). Вакцину було доставлено до пунктів щеплення з дотриманням всіх вимог холодового ланцюга поставок та за належних температурних умов. Кожний флакон вакцини містить термоіндикатор, що є важливим засобом для моніторингу якості вакцини: у випадку непридатності вакцини він змінює свій колір.

ЧИ МІСТИТЬ ОПВ БУДЬ-ЯКІ ПАТОГЕННІ АБО ЗАБРУДНЮЮЧІ РЕЧОВИНИ?

Під час виробництва ОПВ не використовувалися речовини, що можуть викликати інфекційні, злоскісні або імуно-дефіцитні захворювання, та інші шкідливі речовини. Так само, таких речовин немає у самій вакцині.

Відсутність таких речовин гарантується за рахунок дотримання суворих процедур контролю якості, проведення численних тестів протягом виробництва вакцини та незалежних перевірок всіх відповідних тестів національними регуляторними установами перед випуском кожної партії вакцини.

ЧИ ГАРАНТУЄТЬСЯ ЯКІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ ОПВ?

Всі вакцини, у тому числі ОПВ, що купуються агенціями Організації Об'єднаних Націй (наприклад, ВООЗ, ЮНІСЕФ) мають відповідати критеріям, встановленим Експертним комітетом ВООЗ із стандартизації

біологічних препаратів. Ці критерії визначають точний склад речовин, що використовуються при виробництві ОПВ, та забезпечують, що склад вакцини відповідає очікуванням. Ця вакцина зареєстрована в Україні.

ЯК ВООЗ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЯКІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ ОПВ?

Для забезпечення відповідності всіх вакцин, придбаних агенціями ООН, описаним вище вимогам ВООЗ проводить перевірку відповідності належної виробничої практики (GMP), та забезпечує наявність чіткої системи контролю якості. Ці механізми, які називаються як прекваліфікація ВООЗ, розроблені для того, щоб гарантувати, що виробництво вакцин, які використовуються для цілей Глобальної ініціативи з ліквідації поліомієліту (GPEI), відповідає міжнародним стандартам, встановленим Експертним комітетом ВООЗ із стандартизації біологічних препаратів. Всі ОПВ, що закуповуються агенціями ООН для кампаній з ліквідації поліо, мають бути вироблені компаніями, які пройшли процедуру прекваліфікація ВООЗ щодо виробництва відповідної вакцини. Кожна партія ОПВ проходить повне тестування на потужностях виробника, і результати цього тестування перевіряються національною регуляторною агенцією щодо якості біологічних препаратів у країні виробництва ОПВ перед тим, як ця партія поступає випускається. Крім того, національна лабораторія з контролю проводить низку тестів випадково вибраних серій вакцин.

ЯКИМИ МАЮТЬ БУТИ УМОВИ ЗБЕРІГАННЯ ОПВ?

Вакцина зберігає свою потужність за умови зберігання за температури -20°C і нижче протягом терміну придатності, зазначеного на флаконі — тобто, протягом двох років з дати виробництва. Протягом шести місяців вакцину можна зберігати за температури від $+2^{\circ}\text{C}$ до $+8^{\circ}\text{C}$. Необхідно уникати потрапляння прямого сонячного світла на флакони з вакциною.

Важливо зазначити: немає значення, скільки разів вакцину розморожували і заморожували (якщо тільки її не тримали за температури вище $+8^{\circ}\text{C}$). Така вакцина зберігає свою потужність та є придатною до використання.

Якщо у пункті проведення вакцинації з вакциною поводитись без дотримання умов асептики, у флаконі може з'явитися помутніння у зв'язку з бактеріальним або грибовим зараженням. За жодних обставин не можна торкатися пальцями рідини вакцини. Забороняється торкатися кінчика піпетки, під час зберігання вона завжди має бути закрита кришечкою. Перед кожним використанням вакцину слід перевіряти на чистоту (прозорість), і у випадку видимого помутніння її не можна використовувати.

ЩО ТАКЕ ВАКЦИНО-СПОРІДНЕНИЙ ПОЛІО?

До складу оральної поліомієлітної вакцини входять живі ослаблені віруси вакцини, що активують імунну відповідь організму. Коли дитина отримує щеплення ОПВ, ослаблений вірус вакцини протягом обмеженого часу розмножується у кишечнику, що призводить до появи імунітету за рахунок створення антитіл. Протягом цього часу вірус вакцини також виділяється з організму. У районах з незадовільними санітарними умовами вірус вакцини, що виділився з організму щепленої людини, може розповсюджуватися серед найближчого оточення (і це сприятиме підвищенню захисту інших дітей за рахунок «пасивної імунізації»), але потім цей вірус зникає.

У рідкісних випадках, якщо рівень імунізації населення є дуже низьким, вірус вакцини, що виділяється з організму щепленої людини, може циркулювати протягом довгого періоду. Чим довше йому дозволяти циркулювати, тим більше генетичних мутацій він зазнає. У дуже рідкісних випадках вірус вакцини може генетично мутувати у таку форму, яка викликає параліч — такий вірус називається циркулюючим вакцино-спорідненим вірусом поліо (cVDPV).

Для появи cVDPV потрібно багато часу: загалом, штам має циркулювати серед населення з низьким рівнем імунізації протягом не менше ніж одного року. Циркулюючий VDPV виникає тоді, коли планова або додаткова імунізація виконуються на неналежному рівні, і населення продовжує бути вразливим до інфікування вірусом поліо (як вакцинного походження, так і диким вірусом). Відтак, проблема не у самій

#stopPolio
#стопПоліо

вакцині, а у низькому рівні охоплення вакцинацією. Якщо населення є повністю вакцинованим, воно захищене як від дикого вірусу, так і від вірусу поліо вакцинного походження.

Щороку вакцинація дозволяє запобігти сотням тисяч випадків інфікування диким вірусом поліо.

Циркуляцію вакцино-спорідненого вірусу поліо (сVDPV) швидко зупиняють за 2-3 раунди якісно спланованої і проведеної кампанії з імунізації. Існує єдине рішення для всіх видів спалаху поліо: провести імунізацію кожної дитини з використанням декількох доз ОПВ для припинення передачі вірусу незалежно від його походження.

ЩО ТАКЕ НАГЛЯД ЗА ГОСТРИМ В'ЯЛИЙ ПАРАЛІЧЕМ (ГВП)?

Національний нагляд за гострим в'ялий паралічем (ГВП) є золотим стандартом для виявлення випадків поліо. Він складається з чотирьох кроків:

- виявлення та повідомлення про дітей з гострим в'ялим паралічем;
- перевезення зразків калу до лабораторії для аналізу;
- ізолювання та визначення вірусу в поліо в лабораторії;
- дослідження вірусу для визначення джерела походження штаму вірусу.

Дуже важливо, щоб всі країни, особливо якщо вони уражені вірусом поліо, зміцнили системи нагляду за випадками гострого в'ялого паралічу (ГВП) для того, щоб швидко виявляти вірус та забезпечувати невідкладне реагування на нього.

ЩО ТАКЕ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОВКІЛЛЯМ?

Епідеміологічний нагляд за довкіллям передбачає дослідження проб стічних вод та інших проб із середовища на наявність вірусу поліо. Цей нагляд часто дозволяє підтвердити наявність випадків інфікування диким вірусом поліо за відсутності випадків паралічу. Систематичний аналіз проб із середовища дозволяє отримати важливі додаткові дані для нагляду.

ЩО РОБИТИ З ДОРΟΣЛИМИ?

Дорослі, які у дитинстві отримали всі необхідні дози вакцини проти поліомієліту, захищені від хвороби.

Втім, у ситуаціях підвищеного ризику зараження вірусом навіть вакцинованим дорослим варто зробити щонайменше одне додаткове щеплення. Варіант додаткової дози вакцини проти поліо слід розглянути для таких категорій осіб:

- мандрівники, що в'їжджають до країн із ризиком зараження поліовірусом;
- військові у зоні конфлікту;
- представники гуманітарних місій;
- працівники лабораторій, що працюють з вірусом поліомієліту;
- медичні працівники, що контактують з людьми, хворими на поліомієліт.

Доросла людина, яка ніколи не отримувала щеплень від поліомієліту, повинна отримати 4 дози вакцини для створення достатнього захисту від хвороби.

Частина III. ПОРАДИ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО МІЖСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ

1. «СЛУХАЙТЕ, ЩО ГОВОРЯТЬ БАТЬКИ, І ВОНИ БУДУТЬ СЛУХАТИ ВАС»

Заохочуйте до діалогу — ставте батькам не тільки запитання, що передбачають відповідь «так / ні», але й відкриті питання, у відповідь на які батьки будуть повідомляти більше інформації про свої думки чи занепокоєння.

Слухайте уважно та активно — використовуйте жести, щоб показати батькам, що ви дуже уважно їх слухаєте, та ставте питання, з яких видно, що ви розумієте, про що вони говорять.

Не перебивайте — не перебивайте батьків, коли вони говорять. Почекайте, поки вони закінчать свою думку, а потім вже ставте їм наступне запитання. Крім того, не допускайте, щоб вашу розмову з батьками переривали телефонні дзвінки або інші відволікаючі моменти.

2. ПІДТРИМУЙТЕ БАТЬКІВ

Давайте впевненість — заохочуйте та запевняйте батьків у важливості вакцинації, ефективності та безпечності вакцин. Говоріть їм, що їхнє рішення про проведення вакцинації є правильним.

Показуйте позитивне ставлення — явно та неявно показуйте батькам, що ви поважаєте та цінуєте їх.

Заохочуйте батьків дотримуватися рекомендацій медичних працівників — намагайтеся мотивувати батьків приводити дитину протягом кожного туру — говоріть їм, наскільки важливо робити щеплення дітям протягом кожного додаткового заходу з імунізації.

3. ІНФОРМУЙТЕ

Надавайте інформацію систематизовано — важливо надавати інформацію у такий спосіб, щоб батьки могли легко засвоїти та запам'ятати її.

За можливості використовуйте візуальні та друковані матеріали — під час надання інформації про поліо та імунізацію візуальні способи часто можуть бути корисними.

Використовуйте належну невербальну комунікацію — забезпечте, щоб Ваша поза, зоровий контакт, жести, тембр голосу, поведінка та ставлення були доброзичливими та сприяли діалогу з батьками.

Використовуйте відповідну термінологію — під час розмови з батьками не слід використовувати терміни або професійну лексику. Замість цього використовуйте слова, які будуть для них зрозумілі.

4. ПЕРЕВІРТЕ, ЧИ ВАС ЗРОЗУМІЛИ

Перевірте, чи вашу інформацію сприйняли та зрозуміли — попросіть батьків повторити ключові моменти того, про що ви їм розказали.

Додаткові запитання — закликайте батьків ставити будь-які додаткові запитання про поліо та вакцинацію, які в них можуть виникнути.

5. ПОВІДОМЛЯЙТЕ ПРО ПОДАЛЬШІ КРОКИ

Повідомляйте про наступні кроки — нагадуйте батькам про наступні тури додаткової імунізації та за можливості зазначайте їх дати.

Для отримання більш докладної інформації про поліо відвідайте такі сайти:

www.moz.gov.ua

www.unicef.org/ukraine

www.who.int

Або звертайтеся до: